

Recommendation of the Committee of Ministers to member States on Roma youth participation

Recommandation du Comité des Ministres aux États membres sur la participation de la jeunesse Rom

Miniszteri Bizottság ajánlása a tagállamok részére a roma fiatalok részvételéről

*Source - Council of Europe, April 2023, original English and French versions
© Hungarian Ministry of Culture and Innovation, April 2024, Hungarian translation*

Text originated by the Council of Europe. This translation into a non-official language is published by arrangement with the Council of Europe, but under the sole responsibility of the translator/publisher.

*Source - Conseil de l'Europe, avril 2023, versions originales en anglais et français
© Ministère hongrois de la culture et de l'innovation, avril 2024, Traduction en hongrois*

Le texte original provient du Conseil de l'Europe. Cette traduction en une langue non-officielle est réalisée avec l'accord du Conseil de l'Europe mais sous l'unique responsabilité du traducteur/éditeur.

CM/Rec(2023)4 ajánlás a Miniszteri Bizottság ajánlása a tagállamok részére a roma fiatalok részvételéről

*(A Miniszteri Bizottság által, a 1462. ülésen, 2023. április 5-én
elfogadott¹)*

A Miniszteri Bizottság az Európa Tanács alapokmányának 15.b. cikke értelmében,

Tekintettel arra, hogy az Európa Tanács célja, hogy nagyobb egységet teremtsen tagjai között, többek között a közös elveken alapuló ifjúságpolitika előmozdításával;

Tekintettel az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezményre (ETS 5. sz., az Egyezmény), különösen annak 1. cikkére (az emberi jogok tiszteletben tartásának kötelezettsége), 11. cikkére (gyülekezési és egyesülési szabadság) és 14. cikkére (a megkülönböztetés tilalma), az Egyezmény jegyzőkönyveire és az Emberi Jogok Európai Bíróságának romákkal kapcsolatos ítélezési gyakorlatára;

Tekintettel a tagállamoknak az Európai Szociális Karta (ETS 35. sz.), különösen a 7. cikk (a gyermekek és fiatalok védelemhez való joga), a 11. cikk (az egészségvédelemhez való jog) és a 13. cikk (a szociális és orvosi segítséghez való jog), valamint a (felülvizsgált) Európai Szociális Charta (ETS 163. sz.), különösen a 30. cikk (a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni védelemhez való jog) és a 31. cikk (a lakhatáshoz való jog) szerinti kötelezettségeire, továbbá a Szociális Jogok Európai Bizottságának roma esetjogára;

Emlékeztetve a nemzeti kisebbségek védelméről szóló keretegyezményre (ETS No. 157), különösen a 4. cikkre (a törvény előtti egyenlőséghez és a törvény egyenlő védelméhez való jog); a 6. cikkre (a kultúrák közötti párbeszéd és kölcsönös tisztelet előmozdítása); a 12. cikkre (az oktatás és kutatás területén a nemzeti kisebbségek és a többség kultúrájának, történelmének, nyelvének és vallásának megismerését elősegítő intézkedések); a 14. cikkre (a kisebbségi nyelv elsajátításához való jog); és a 15. cikkre (a tagállamok kötelessége megteremteni a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek a kulturális, társadalmi és gazdasági életben és a közügyekben való hatékony részvételéhez szükséges feltételeket);

Emlékeztetve a tagállamokat a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartája (ETS 148. sz.) szerinti kötelezettségeire;

Figyelembe véve a tagállamoknak az ENSZ gyermekjogi egyezménye szerinti, a gyermekekkel és fiatalokkal szembeni kötelezettségeit;

Tekintettel az Európa Tanács tagállamainak "A romákról szóló strasbourgi nyilatkozatára" (2010);

Tekintettel az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának vonatkozó ajánlásaira és állásfoglalásaira, különösen:

- Ajánlás CM/Rec(2022)10 a Miniszteri Bizottság ajánlása a tagállamok számára a kultúrák közötti integráció többszintű politikáiról és irányításáról;
- Ajánlás CM/Rec(2022)6 a Miniszteri Bizottság ajánlása a tagállamok számára az ifjúsági civil társadalom és a fiatalok védelméről, valamint a demokratikus folyamatokban való részvételük támogatásáról;
- Ajánlás CM/Rec(2020)2 a Miniszteri Bizottság ajánlása a tagállamok számára a romák és/vagy az travellersk történetének az iskolai tantervekben és tananyagokban való szerepeltetéséről;
- Ajánlás CM/Rec(2018)4 a Miniszteri Bizottság ajánlása a tagállamoknak a polgárok helyi közéletben való részvételéről;
- Ajánlás CM/Rec(2017)10 a Miniszteri Bizottság ajánlása a tagállamok számára az európai romák és vándorlók igazságszolgáltatáshoz való hozzáféréseinek javításáról;
- Ajánlás CM/Rec(2017)4 a Miniszteri Bizottság ajánlása a tagállamoknak az ifjúsági munkáról;
- Ajánlás CM/Rec(2016)7 a Miniszteri Bizottság ajánlása a tagállamoknak a fiatalok jogaikhoz való hozzáféréseivel kapcsolatos kutatásról;
- Ajánlás CM/Rec(2015)3 a Miniszteri Bizottság ajánlása a tagállamoknak a hátrányos helyzetű környékről származó fiatalok szociális jogokhoz való hozzáféréséről;
- Ajánlás CM/Rec(2012)2 a Miniszteri Bizottság ajánlása a tagállamoknak a 18 év alatti gyermekek és fiatalok részvételéről;
- Ajánlás CM/Rec(2009)13 a Miniszteri Bizottság ajánlása a tagállamok számára a gyermekek állampolgárságáról;
- Ajánlás CM/Rec(2008)5 a Miniszteri Bizottság ajánlása a tagállamok számára az európai romákkal és travellerekkel kapcsolatos politikákról;
- Ajánlás Rec(2006)14 a Miniszteri Bizottság ajánlása a tagállamoknak az állampolgárságról és a fiatalok közéletben való részvételéről;
- Ajánlás Rec(2001)17 a Miniszteri Bizottság ajánlása a tagállamokhoz az európai romák/cigányok és vándorlók gazdasági és foglalkoztatási helyzetének javításáról;
- Felbontás CM/Res(2020)2 az Európa Tanács 2030-ig szóló ifjúsági ágazati stratégiájáról;

Tekintettel az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének vonatkozó ajánlásaira és állásfoglalásaira, különösen:

- 2414 (2022) számú állásfoglalás: "A meghallgatáshoz való jog - A gyermekek részvétele: a demokratikus társadalmak alapja";
- A 2368 (2021) számú állásfoglalás és a 2198 (2021) számú ajánlás "A nemzeti kisebbségek megőrzése Európában", a Miniszteri Bizottság által erre az ajánlásra elfogadott válasz (15464 (2022) számú dokumentum) és a Parlamenti Közgyűlés vonatkozó jelentése (15231 (2021) számú dokumentum);
- 2364 (2021) számú állásfoglalás "Etnikai profilalkotás Európában: nagy aggodalomra ad okot", valamint a Parlamenti Közgyűlés vonatkozó jelentése (15199 (2020) számú dokumentum);
- 2262 (2019) számú állásfoglalás "A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogainak előmozdítása", valamint a Parlamenti Közgyűlés vonatkozó jelentése (Doc. 14779 (2018));
- 2153. sz. állásfoglalás (2017) "A romák és az travellerok befogadásának előmozdítása";

Tekintettel a nemzeti szintű interkulturális integrációs stratégia modellkeretére (2021);

Tekintettel az Európa Tanács gyermekjogi stratégiájára (2022-2027);

Tekintettel az Európa Tanács romák és travellerok integrációjára vonatkozó stratégiai cselekvési tervére (2020-2025);

Tekintettel a Helyi és Regionális Önkormányzatok Kongresszusának 366. sz. állásfoglalására és 354. sz. ajánlására (2014), "A roma fiatalok szerepvállaláson keresztüli megerősítése: hatékony szakpolitikai tervezés helyi és regionális szinten";

Tekintettel a Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottság (ECRI) 13. számú általános politikai ajánlására a cigányellenesség és a romákkal szembeni megkülönböztetés elleni küzdelemről (2011,

módosítva 2020-ban), amely a cigányellenességet a rasszizmus egy sajátos formájaként határozza meg;

Figyelembe véve a "A nemzeti kisebbségi fiatalok aktív politikai részvétele az Európa Tanács tagállamaiban" című, a diszkriminációellenes, sokszínűségi és befogadási irányítóbizottság (CDADI) által 2021 júniusában elfogadott tanulmány megállapításait, a "Roma fiatalok részvétele és befogadása az európai normákban, szakpolitikákban és programokban" című jelentés megállapításait, amelyet a roma fiatalok részvételével foglalkozó munkacsoport rendelt meg 2020-ban, valamint a "Roma fiatalok részvétele Európában: Kihívások, igények és lehetőségek" című, a Phiren Amencia Nemzetközi Hálózat által 2020-ban készített tanulmányt, amelyek mindegyike kiemeli a roma fiatalok demokratikus folyamatokban és a politikai döntéshozatalban való érdemi részvételének sürgősségét helyi, nemzeti és nemzetközi szinten ;

Szem előtt tartva a roma fiatalok jogait a társadalmi élet minden területét érintő részvételre, beleértve a helyi, nemzeti, regionális és nemzetközi szintű demokratikus folyamatokat és struktúrákat;

Megerősítve, hogy a roma fiatalok emberi jogokhoz való egyenlő, méltányos és hatékony hozzáférése alapvető eleme a tagállamok elkötelezettségének az Európa Tanács emberi jogi, demokratikus és jogállami elvei iránt;

Aggodalommal tölti el, hogy a roma fiatalok rendszerszintű megkülönböztetéssel szembesülnek a társadalmi, gazdasági, kulturális, politikai és polgári jogokhoz való hozzáférésükben, miközben - ugyanakkor - az interszekcionális elnyomás a leszbikus, meleg, biszexuális, transznemű, interszexuális (LMBTI+) romák, a fogyatékkal élő romák, a migráns romák vagy a muszlim romák esetében a megkülönböztetés és az akadályok további sajátos formáival egészül ki;

Megállapítva, hogy egyes országokban a romák akadályokba ütköznek az állampolgárság megszerzésében, annak ellenére, hogy az adott országban születtek vagy régóta kötődnek egy adott országhoz, ami akadályozza a hontalan roma fiatalok teljes körű társadalmi részvételét, és erősíti a generációk közötti hontalanság kockázatát;

Hangsúlyozva, hogy a rendszerszintű rasszizmus negatívan befolyásolja a roma fiatalok részvételét a polgári és politikai folyamatokban és struktúrákban, önbecsülésüket, büszkeségüket és jólétüket, a felnőttkorba való átmenetüket, az intézmények igazságosságába vetett bizalmukat, valamint a gyökereik és kultúrájuk felvállalására való hajlandóságukat;

Hangsúlyozva a mély aggodalmát a lehetőségek, erőforrások és biztonságos terek hiányának, amelyekkel a roma fiatalok identitásuk, történelmük és kultúrájuk megismerése, kifejezése és ápolása során szembesülnek;

Felismerve, hogy a roma történelem ismerete szükséges ahhoz, hogy a nem roma és roma fiatalok körében növeljük a tudatosságot a rendszerszintű rasszizmus és a cigányellenesség történelmi mintáiról és azok mai következményeiről;

Elismerve a roma fiatalok képességeinek, készségeinek, érdeklődésének, motivációjának és a társadalmunk fejlődéséhez való hozzájárulását;

Hangsúlyozva, hogy a roma fiatalok, a roma ifjúsági szervezetek, valamint a roma fiatalok hivatalos és informális csoportjai kulcsfontosságú, de eddig nem elismert szerepet játszanak a roma közösségekben és általában véve a társadalmakban a változások alakítóiként;

Szem előtt tartva, hogy az általános általános politikák formájukban semlegesek, de alkalmazásukban és eredményeikben elfogultak és egyenlőtlenek, és elmélyítik a strukturális egyenlőtlenségeket, mivel nem veszik figyelembe a roma fiatalok egyéni szükségleteit;

Hangsúlyozva a kettős becsatornázás¹ alkalmazásának fontosságát és sürgősségét az ifjúsági és roma politikák, valamint az általános jogszabályok, politikák, intézkedések és programok terén;

Elismerve, hogy a fiatal travellerek a megkülönböztetés és a kirekesztés sajátos strukturális formáival és hasonló szakpolitikai hiányosságokkal is szembesülnek;

Figyelembe véve a roma fiatalok és roma ifjúsági szervezetek által az Európa Tanács keretében szervezett konzultációs folyamatok, tevékenységek és rendezvények során megállapított és kifejezett prioritásokat, igényeket és törekvéseket;

Megerősítve, hogy az Európa Tanács ifjúsági ágazatának célja, hogy lehetővé tegye a fiatalok számára Európa szerte az Európa Tanács alapvető értékeinek - az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság - aktív fenntartását, védelmét, előmozdítását és hasznosítását,

Javasolja a tagállamok kormányai részére:

1. a roma fiatalok érdemi, tisztességes és rendszerszintű részvételének, képviseletének és befogadásának biztosítását a társadalom minden területén, valamint a mindennapi életvitelüket befolyásoló döntéshozatali folyamatokban és struktúrákban helyi, nemzeti és nemzetközi szinten;

2. a roma fiatalok által megfogalmazott szükségletek és prioritások rendszerszintű és hangsúlyozott beépítését minden olyan szakpolitikába, normába és programba, amely helyi és nemzeti szinten hatással van rájuk;

3. a vonatkozó általános és specifikus szakpolitikák, valamint a demokratikus struktúrák értékelését, hogy feltérképezzék és áttervezzék azokat a roma fiatalok hatékony részvételének, képviseletének és befogadásának biztosítása érdekében ;

4. a rendszerszintű romaellenes rasszizmus és cigányellenesség minden formája és megnyilvánulása, valamint a roma fiatalok részvételére gyakorolt hatása elleni küzdelem megerősítését;

5. az alapvető emberi jogokhoz és szabadságokhoz való teljes körű és tényleges hozzáférés biztosítását és azok teljesítését a roma fiatalok részére;

6. a minőségi oktatáshoz, képzéshez és foglalkoztatási lehetőségekhez való ingyenes és megkülönböztetésmentes hozzáférés biztosítását minden roma fiatal számára;

7. a roma fiatalok által vezetett szervezetek, csoportok és kezdeményezések, valamint a roma fiatalokkal foglalkozó vagy fiatalokat célzó szervezetek és ifjúsági központok kapacitásainak támogatását és megerősítését, mint az állampolgári szerepvállalás gyakorlásának, az ifjúsági munka és a nem formális oktatás/tanulás előmozdításának, valamint kulturális identitásuk, nyelvük és történelmük kifejezésének és ápolásának szinterei,

8. a civil társadalom, beleértve az élvonalbeli ifjúsági tanácsokat és szervezeteket, valamint más érdekelt felek felkérését, hogy járuljanak hozzá ezen ajánlás végrehajtásához és értékeléséhez;

¹ **mainstreaming**

9. szakpolitikák, intézkedések és programok elfogadását, és a megfelelő finanszírozás ráfordítását az ezen ajánlás függelékében meghatározott iránymutatások végrehajtásához;

10. az ezen ajánlással kapcsolatos valamennyi szakpolitika, intézkedés és program kapcsán a roma közösségek sokszínűségének tiszteletben tartását, különös tekintettel a roma lányok, roma nők, LMBTI+ romák, muszlim romák és az elszigetelt és vidéki közösségekben élő roma fiatalok többszörös megkülönböztetésére;

11. ezen ajánlás lefordítását, valamint széles körben való terjesztését az érintett hatóságok és érdekelt felek körében, acélból, hogy felhívják a figyelmet a roma fiatalok részvételének előmozdításának és védelmének szükségességére;

12. az ajánlás végrehajtásának felülvizsgálatát a a Miniszteri Bizottságon belül az ajánlás elfogadását követően ötévente.

Az ajánlás függeléke CM/Rec(2023)4

A roma fiatalok részvételére vonatkozó iránymutatások

I. Hatály és cél

1. Az ajánlás célja, hogy felhívja a figyelmet a rendszerszintű rasszizmusra, az egyenlőtlenségekre és a szakpolitikai hiányosságokra, amelyeket a tagállamoknak kezelni szükséges annak érdekében, hogy biztosítsák a roma fiatalok érdemi részvételét, a kutatásokban való részvételüket. Képviselőt és bevonását a köz- és politikai életbe, a média, a művészet és a kultúra terébe, valamint a döntéshozatali folyamatokba és struktúrákba, beleértve a helyi és nemzeti ifjúsági tanácsokat, ifjúsági közgyűléseket, iskolai parlamenteket, diákszervezeteket, nem kormányzati szervezeteket (NGO-k) vagy politikai pártokat helyi, nemzeti és nemzetközi szinten.

2. Ezen ajánlás az Európa Tanács Ifjúsági Osztálya a roma fiatalokkal végzett munkájának eredménye, így elsősorban a roma fiatalok igényeivel foglalkozik. A fiatal travellerek azonban szintén rendszerszintű egyenlőtlenségekkel és megkülönböztetéssel, valamint hasonló szakpolitikai és vezetői hiányosságokkal szembesülnek; a tagállamokat ezért felszólítjuk, hogy biztosítsák, hogy az ebben az ajánlásban és annak függelékében szereplő megfelelő intézkedések és iránymutatások, valamint a traveller fiatalok részvételét és az általuk megfogalmazott egyéb konkrét szakpolitikák és intézkedések támogassák.

II. Alapelvek

3. Ezen ajánlás azokat az emberi jogokat és a demokratikus elveket veszi alapul, amelyeket a nemzetközi jogi eszközök - köztük a preambulumban említett dokumentumok - védenek. Az ebben az ajánlásban felsorolt intézkedések hangsúlyozzák továbbá a kettős becsatornázás elvét, a pozitív diszkriminációt, valamint az antirasszizmust, a nemek közötti egyenlőséget és interszekcionalitást figyelembe vevő megközelítések fontosságát minden olyan jogszabályban, politikában, programban és intézkedésben, amely hatással van a roma fiatalok életére, beleértve az alábbiakban felsorolt intézkedéseket is.

4. Ezen ajánlás a fiatalok helyi és regionális életben való részvételéről szóló felülvizsgált Európai Charta elveire épül, és megerősíti azokat, nevezetesen a részvételhez szükséges jogok, eszközök, lehetőségek, támogatás és terek biztosítását, valamint a rendszerszintű romaellenes rasszizmus és cigányellenesség megszüntetésére irányuló intézkedéseket.

III. Intézkedések

5. A roma fiatalok érdemi, tisztességes és rendszerszintű részvételének, képviselésének és befogadásának biztosítása a társadalmat érintő összes területen, valamint az életüket befolyásoló döntéshozatali folyamatokban és struktúrákban helyi, nemzeti és nemzetközi szinten is.

A tagállamok számára javasolja:

a. a roma fiatalok részvételére vonatkozó indikátorok kidolgozását, valamint nyomon követési és jelentéstételi mechanizmusok kialakítását, rendszeres kutatások és értékelések szervezését és finanszírozását a roma fiatalok részvételéről, többek között a részvétel elérhetőségének, hozzáférhetőségének, elfogadhatóságának és minőségének felmérésével és etnikai identitás szerint bontott és interszekcionális adatok gyűjtésével;

b. a roma fiatalok részvételének biztosítását, az ifjúsági, roma-specifikus és más releváns általános szakpolitikákhoz és intézkedésekhez kapcsolódó, döntéshozatali folyamatok tervezésében, végrehajtásában, nyomon követésében és értékelésében;

c. méltányos és érdemi partnerség és programok kialakítását, valamint szakpolitikák kidolgozását annak érdekében, hogy azok végrehajtása a roma fiatalokkal, szervezetekkel és informális csoportokkal, beleértve az elszigetelt közösségek képviselőivel történjen (például mediátorok, facilitátorok, ifjúságsegítők);

d. a roma fiatalok helyi, nemzeti és nemzetközi részvételének támogatását, hogy képviseltethessék magukat és vezető szerepet vállalhassanak a politikai pártokban és folyamatokban, beleértve a politikai ifjúsági szerveződéseket is;

e. mindennemű korlátozások megelőzését, és annak biztosítását, hogy a roma fiatalok az összes tagállamban élni tudjanak a gyülekezési és egyesülési szabadsághoz való jogukkal;

f. olyan programok támogatását és létrehozását, amelyek biztosítják a roma fiatalok részvételét és képviselését a társadalmi, tudományos, médiával kapcsolatos, kulturális, művészeti és egyéb szféráiban; beleértve a pozitív diszkriminációs intézkedéseket és a nemzeti történelmi restitúciós alapokat,;

g. antirasszista, interszekcionális diszkriminációval és interkulturális tanulással kapcsolatos tanfolyamok szervezését az intézmények képviselői számára annak biztosítása érdekében, hogy a roma fiatalokat és véleményüket érdemben figyelembe vegyék, tiszteletben tartásuk és bevonásuk a döntéshozatali és demokratikus folyamatokba őket;

h. programok, szakmai képzések, mentorálás és pozitív diszkriminációs intézkedések támogatását a roma fiatalok közintézményekbe való felvételének és továbbfoglalkoztatásának megkönnyítése és vállalása céljából, például speciális körülmények vagy fenntartott pozíciók biztosításával;

i. a roma fiatalok egyenlő hozzáféréseinek biztosítását a nemzeti és helyi szintű hivatalos intézményekben folyó szakmai gyakorlatokhoz, gyakornoki és egyéb ösztöndíjhoz, többek között azáltal, hogy megfelelő tájékoztatást, útmutatást nyújtanak számukra a jelentkezési folyamat során, megfelelő pénzügyi támogatást biztosítanak, valamint továbbfoglalkoztatási tervet készítenek részükre

j. a többségi ifjúsági szervezetek és ifjúsági tanácsok támogatását, hogy értékeljék a sokszínűség és

befogadás terén folytatott gyakorlatukat; a roma fiatalok meghívását és bevonását intézményi rendszerükbe, vezetésükbe és tevékenységeikbe; valamint tudatosságuk, gyakorlatuk és készségeik erősítését a rasszizmus elleni és interkulturális tanulás alkalmazására;

k. az ifjúsági közgyűlések, tanácsok, az iskolai és diáktanácsok és szakszervezetek, a nem kormányzati szervezetek, a politikai pártok ifjúsági struktúráinak támogatását és más releváns ifjúsági szerveződések és érdekegyeztető testületek megerősítését sokszínűségükben és befogadási gyakorlatukban, például az egyenlő szavazati jog, a roma fiatalok képvisellete és a romani és beás nyelven történő információhoz való hozzáférés biztosítása révén;

l. pénzügyi támogatás és egyéb források biztosítását (szakértők, felszerelés, helyiségek) roma ifjúsági szervezetek és a roma fiatalokat is magukban foglaló különféle ifjúsági szerveződések, csoportok és szervezetek létrehozásához vagy megerősítéséhez;

m. a kormányközi és nemzetközi szervezetekkel történő együttműködést annak érdekében, hogy a roma ifjúsági szervezetek és csoportok számára finanszírozást és egyéb forrásokat biztosítsanak, a célból, hogy fenntarthatassák a szervezetet valamint programjaikat, és képesek legyenek finanszírozni tagjaik részvételét a nemzetközi fórumokon és konzultációs folyamatokban;

n. a fiataloknak szóló, roma származásra és a nemek közötti egyenjogúságra tekintettel lévő programokról és szolgáltatásokról szóló releváns információk romani és beás nyelven rendelkezésre állásának biztosítását, valamint az elszigetelt és vidéki közösségekben élő roma fiatalok számára elérhető módon való közzétételét;

6. A roma fiatalok által kifejezett igények és prioritások rendszerszintű és egyértelmű figyelembevételre és beépítésre minden olyan politikába, normába és programba, amely helyi és nemzeti szinten is hatással van rájuk.

A tagállamok figyelmébe ajánlja:

a. a roma fiatalok által megfogalmazott igények valamint a jogaik előmozdítására irányuló konkrét célkitűzések beillesztését a vonatkozó általános és specifikus szakpolitikák irányelveibe, mutatók létrehozását, finanszírozását, tevékenységek kialakítását, valamint a romaellenesség, rasszizmus és cigányellenesség problémájára történő aktív figyelem fordításának biztosítását;

b. a roma fiatalok sajátos helyzetének, családi történetüknek, interszekcionális identitásuknak, társadalmi és gazdasági helyzetüknek, tapasztalataiknak, akadályainak és küzdelmeiknek figyelembevételét a legfontosabb jogszabályok, politikák, intézkedések és programok tervezése, végrehajtása és finanszírozása során, beleértve az ifjúságra, a romák integrációjára, a nemek közötti egyenlőségre, az egészségügyre, a lakhatásra, a foglalkoztatásra vagy az oktatásra összpontosító programokat is;

c. további és konkrét intézkedések, költségvetések, mutatók és célok megállapítását a roma fiatalok jogainak, valamint egyéni szükségleteinek és prioritásainak előmozdítása érdekében, beleértve a szociális, gazdasági vagy egészségügyi válsághelyzeteket is;

d. az általános törvények és szakpolitikák megerősítését, hogy azok a roma fiatalok javát is szolgálják, többek között olyan pozitív cselekvési programok révén, mint a közép- és felsőfokú oktatásban biztosított helyek, valamint a források és lehetőségek igazságos elosztása;

e. az általános törvények és szakpolitikák értékelését, beleértve az oktatásra, az egészségügyre, a

lakhatásra vagy a foglalkoztatásra összpontosító törvényeket és politikákat, hogy felmérjék, hogy a fajsemleges, mindenkire érvényes általános törvények és politikák megfelelnek-e a roma fiatalok sajátos igényeinek és valóságának; bontott és interszekcionális adatok gyűjtését; ilyen eszközök elfogadását és ilyen értékelések biztosítását valamint a szakpolitikák felülvizsgálatát lehetővé tevő finanszírozást;

7. Az intézményes romaellenes rasszizmus és a cigányellenesség minden formája és megnyilvánulása valamint ezek roma fiatalok részvételére gyakorolt hatása elleni küzdelem folytatása.

A tagállamok figyelmébe ajánlja:

a. jogszabályok, szakpolitikák, intézkedések, programok és ezek finanszírozáson keresztül a rendszerszintű rasszizmus és a cigányellenesség valamennyi megnyilvánulásának kezelését, amellyel a roma fiatalok intézményi, gazdasági, kulturális és társadalmi szinten szembesülnek, beleértve az intézményi rasszizmust, az interperszonális rasszizmust, a mindennapi rasszizmust, a tudattalan előítéleteket és az interszekcionális megkülönböztetést, valamint a történelmi egyenlőtlenségeket, amelyek továbbra is hatással vannak a roma fiatalok részvételére;

b. eszközeik és intézkedéseik megerősítését a diszkrimináció, az interszekcionális megkülönböztetés, a rendszerszintű rasszizmus és a cigányellenesség egyéb megnyilvánulásai - a roma fiatalok részvételét akadályozó jelenségek - megelőzése és leküzdése érdekében együttműködve az egyenlőséggel foglalkozó szervekkel és a nemzeti emberi jogi intézményekkel, a roma egyesületekkel vagy egységekkel;

b. roma fiatalok bevonását a meglévő kormányzati szervek, kutatóintézetek kutatásiba és jelentéstételi mechanizmusok kialakításába, valamint a rendszerszintű rasszizmus és a cigányellenesség valamennyi megnyilvánulására vonatkozó, bontott és interszekcionális adatok rendszeres gyűjtésébe;

c. az intézmények köztisztviselőinek és más alkalmazottainak - beleértve a rendőröket, ügyészeket, bírákat, nevelési közösségeket és szociális munkásokat - továbbképzését, kompetenciákkal történő felruházását az intézményi rasszizmus megelőzése és leküzdése érdekében, többek között a rasszizmus ellenes és emberi jogi oktatás kötelező formális biztosítása, valamint a rasszizmus ellenes gyakorlatok végrehajtását garantáló monitoring eszközök létrehozása révén;

d. azoknak a köztisztviselőknek és más közszolgálatot ellátó alkalmazottaknak szankcionálását, akik diszkriminatív vagy erőszakos cselekményeket követnek el, például iskolai szegregációt vagy rendőri visszaéléseket;

e. olyan programok finanszírozását, amelyek a roma és nem roma fiatalokat egyaránt támogatják olyan kompetenciákkal és információkkal, amelyekkel felismerhetik, megérthetik, jelenthetik a cigányellenes rendszerszintű rasszizmust és reagálhatnak arra;

f. a romaellenes rasszizmus, a nemek közötti egyenlőtlenségek és az interszekcionális diszkrimináció felszámolásának végcélja érdekében a befogadó, nemek szempontjából érzékeny, rasszizmusellenes és sokszínűségekre reflektáló, érzékenyítő tantervek, tankönyvek kidolgozását és megvalósítását, iskolai terek létrehozását és az iskolai személyzet képzését a formális oktatás minden szintjén;

g. a nemzeti és regionális iskolai tantervekben kiegyensúlyozott és kontextushoz igazítottan a romák történelmét és kultúrájának tanítását, tükrözve mind a romák nemzeti jelenlétét, mind pedig közös történelmüket, mint európai népeket;

h. a holokauszt és az államilag támogatott igazságtalanságok más formáinak - mint például a rabszolgaság, a roma gyermekek szüleiktől való kényszerű elszakítása nevelőszülőkhöz/örökbefogadáshoz, a roma nők kényszersterilizálása és a 18. századi spanyolországi Nagy Kerítés - roma áldozatainak normatív elismerését, valamint megemlékezések és az ezekről az eseményekről történő történelemtanítás biztosítását; e lépéseknek valamint a roma hősök és hősnők, a roma ellenállás és a romák által nemzeti eredményekhez és munka történetéhez tett hozzájárulás és annak méltóságának elismerését és népszerűsítését. Továbbá, roma fiatalok és szervezetek által vezetett megemlékezések szervezését és finanszírozását;

i. a fiatal roma identitásról és kultúráról alkotott pozitív kép előmozdítását, valamint azon programok támogatását és megfelelően történő finanszírozását, amelyeknek célja a média, a közösségi média, a művészetek és a kultúra által a sztereotípiák és előítéletek elleni küzdelem, többek között a roma kultúra és történelem iskolai tantervekbe és tankönyvekbe, a formális és nem formális oktatási/tanulási anyagokba történő beépítésével, a roma múzeumokba, kulturális kampányokba, művészeti és médiaprojektekbe történő megjelenítéssel, amelyek bemutatják a roma példaképeket, hősöket és hősnőket, a roma ellenállást, a romák által elért maradandó eredmények történetét és méltóságát.

8. A roma fiatalok számára az összes emberi joghoz és alapvető szabadsághoz való teljes és tényleges hozzáférés biztosítása és azok teljesítése.

A tagállamok figyelmébe ajánlja:

a. a romák emberi jogokhoz való hozzáférése terén a diszkriminatív gyakorlatok és az erőforrások és lehetőségek igazságtalan elosztásának megelőzését és leküzdését;

b. az interszekcionális vagy többszörös diszkrimináció elismerését és meghatározását, annak kezelését jogszabályok, politikák és programok révén;

c. a roma ifjúsági szervezeteket, valamint az egyenlőséggel foglalkozó és a nemzeti emberi jogi szervek közötti partnerségek ösztönzését a roma fiatalok emberi jogokhoz való egyenlő hozzáféréseinek rendszerszintű értékelése és kezelése érdekében;

d. a roma fiatalok hozzáféréseinek támogatását és javítását az oktatással, lakhatással, foglalkoztatással, kulturális és társadalmi élettel kapcsolatos jogokkal és lehetőségekkel kapcsolatos információkhoz, többek között nemzeti roma kapcsolattartó pontok létrehozásával az ifjúsági minisztériumokban vagy más érintett intézményekben;

e. ingyenes jogi tanácsadás és segítségnyújtás biztosítását azon roma fiatalok számára, akiknek az emberi jogokhoz való hozzáférése során hátrányos megkülönböztetéssel és akadályokkal kell szembesüdniük;

f. a digitális kirekesztés elleni küzdelmet, a digitális írástudás oktatásának támogatásával és finanszírozásával, helyi digitális hozzáférési pontok létrehozásával, valamint az elszigetelt közösségek és a "digitális sivatagok" internet-hozzáféréseinek biztosításával;

g. a jövedelmi és vagyoni egyenlőtlenségek leküzdését, valamint a roma fiatalok társadalmi és gazdasági körülményeinek javítását, többek között minőségi és megkülönböztetésmentes foglalkoztatás, a szakmai és szakképzéshez való hozzáférés, valamint a források igazságos újraelosztása révén;

h. a rendszeres szegénység elleni küzdelem, valamint a roma fiatalok, különösen a roma lányok és fiatal roma nők számára a szexuális és reprodukív jogokkal, az egészségügyi szűrővizsgálatokkal és a védőoltásokkal kapcsolatos információkhoz való hozzáférés biztosítását;

i. a roma gyermekek és fiatalok oktatáshoz való hozzáférést akadályozó gazdasági akadályok kezelését, többek között nemzeti roma oktatási alapok létrehozásával és havi ösztöndíjak biztosításával ruházatra, élelmiszerre, tanszerekre, szállásra és iskolába járásra;

j. konkrét intézkedéseket, költségvetéseket, mutatókat és célok megállapítását, amelyek elősegítik az oktatásban vagy képzésben nem részesülő roma fiatalok, valamint a migráns/mobilis roma fiatalok és családjaik szükségleteinek kielégítését;

k. a roma fiatalok és roma gyermekek egészséghez való jogának biztosítását, és együttműködést az önkormányzatokkal és a helyi hatóságokkal annak érdekében, hogy a romák és más közösségek ne legyenek kitéve a környezeti rasszizmusnak és veszélyeknek;

l. a fiatalok jogaira vonatkozó ismereteinek bővítését az állampolgári és emberi jogi oktatás révén, különösen a roma ifjúsági szervezetek vezetésével;

m. a roma fiatalok és közösségeik tudatosságának növelését célzó kampányokat és egyéb releváns programok finanszírozását és támogatását a rendszerszintű rasszizmus és a cigányellenesség megnyilvánulásairól és hatásairól, különösen az iskolai környezetben;

n. olyan programok finanszírozását, amelyek megerősítik a roma ifjúsági szervezetek, ifjúsági közvetítők és közösségi vezetők kapacitását, hogy kiálljanak jogaikért, többek között a környezetvédelem, az igazságszolgáltatás, az egészségügy, az oktatás, a foglalkoztatás, a kultúra, a szabadidő és a sport területén;

o. a roma fiatalokat választó joguk gyakorlásában és a választási politikában való részvételben történő segítségét, többek között a választói megfélemlítés, az elnyomás és a választó jogtól való megfosztás megelőzésével, ami néha az azonosító okmányok és a politikai jogaik gyakorlására ösztönző pozitív intézkedések hiánya miatt történik;

9. A roma fiatalok által vezetett szervezetek, csoportok és kezdeményezések, valamint a roma fiatalokra összpontosító szervezetek és ifjúsági központok támogatása és kapacitásuk megerősítése, mint az állampolgári szerepvállalás gyakorlásának, az ifjúsági munka és a nem formális oktatás előmozdításának, valamint kulturális identitásuk, nyelvük és történelmük kifejezésének és ápolásának helyszínei.

A tagállamok figyelmébe ajánlja:

a. roma tanácsadók kinevezését és speciális egységek létrehozásának kormányzati finanszírozását a nemzetközi partnerségi támogatásokat kezelő állami ügynökségeken belül, a roma ifjúsági szervezetek elérése céljából, hogy segítsék valamint ösztönözzék azokat a pályázati

eljárásokban;

b. kapacitásbővítő programok finanszírozását és szervezeti tér biztosítását a meglévő roma ifjúsági szervezetek, csoportok és kezdeményezések, valamint a roma ifjúságra összpontosító szervezetek és ifjúsági központok számára, valamint függetlenségük és fenntarthatóságuk biztosítását a roma ifjúsági programok és tevékenységek működtetésében, beleértve a közösségépítést is;

c. finanszírozás, szervezeti tér, kapacitáserősítő programok és technikai támogatás biztosítását az új, roma fiatalok által vezetett szervezetek, csoportok és kezdeményezések, valamint a roma fiatalokra összpontosító szervezetek és ifjúsági központok számára;

d. finanszírozás és támogatás nyújtását a többségi ifjúsági szervezetek vagy ifjúsági tanácsok és roma ifjúsági szervezetek közötti partnerségek és közös kezdeményezések biztosítására;

e. a roma fiatalok által vezetett szervezetek, csoportok és kezdeményezések, valamint a roma fiatalokra összpontosító szervezetek és ifjúsági központok, mint a nem formális oktatás/tanulás, a kultúra és az ifjúsági munka helyszíneinek támogatását és kapacitásuk megerősítését;

10. Nem formális oktatás/tanulás és ifjúsági munka.

A tagállamok figyelmébe ajánlja:

a. a roma fiatalok nem formális oktatáshoz, ifjúsági munkához, ifjúsági szolgáltatásokhoz és mobilitási programokhoz való hozzáféréseinek finanszírozását és annak megkönnyítését, többek között pozitív intézkedések és felvilágosító munka révén;

b. nem formális oktatási/tanulási programok támogatását és finanszírozását, beleértve a rendszerszintű rasszizmussal és cigányellenességgel, valamint a roma történelemmel, identitással és kultúrával kapcsolatos tudatosságot és ismereteket növelő kezdeményezéseket;

c. ifjúsági központok és kulturális terek létrehozását, finanszírozását vagy támogatását, többek között roma közösségekben vagy azok közelében;

d. olyan programok létrehozását és finanszírozását, amelyek támogatják a roma fiatalokat abban, hogy ifjúságsegítőként, kortárs oktatóként és oktatóként képesítést szerezzenek;

e. a roma fiatalok mobilitási programokban való egyenlő részvételéhez szükséges előfeltételek biztosítását, többek között a programokkal kapcsolatos roma nyelvű információkhoz való hozzáférés biztosításával és a roma közösségekben folytatott felvilágosító kampányokkal;

f. a roma ifjúsági szervezetek és a többségi ifjúsági szervezetek vagy tanácsok közötti partnerségek támogatását annak érdekében, hogy a roma fiatalokat bevonják a nem formális oktatási/tanulási tevékenységekbe és terekbe;

g. olyan ifjúsági tevékenységek és kezdeményezések támogatását, amelyek elősegítik a kultúrák közötti párbeszédet és megértést a különböző etnikai háttérű fiatalok között az országokon belül és az országok között;

h. a kormányközi és nemzetközi szervezetekkel való együttműködést annak érdekében, hogy a roma ifjúsági szervezetek és csoportok számára pénzügyi támogatást és egyéb forrásokat biztosítsanak a nemzetközi nem formális oktatási/tanulási és ifjúsági munkaprogramokban és projektekben való részvételhez.

FOGALOMTÁR

Cigányellenesség: ezen ajánlás alkalmazásában "cigányellenesség" alatt a rasszizmus és intolerancia elleni európai bizottság (ECRI) cigányellenesség és a romákkal szembeni megkülönböztetés elleni küzdelemről szóló 13. számú általános politikai ajánlása (2011, módosítva 2020-ban) szerinti fogalmat kell érteni. Az ECRI meghatározása szerint a cigányellenesség "a rasszizmus egy sajátos formája, a faji felsőbbrendűségen alapuló ideológia, a dehumanizáció és az intézményes rasszizmus egy formája, amelyet a történelmi diszkrimináció táplál, és amely *többek között* erőszakban, gyűlöletbeszédben, kizsákmányolásban, megbélyegzésben és a diszkrimináció legnyilvánvalóbb fajtáiban nyilvánul meg".

Kettős becsatornázás irányelv: (semmit rólok, nélkülük elv) ezen ajánlás alkalmazásában a "kettős becsatornázás irányelv" alatt olyan megközelítést kell érteni, amelynél a célirányos és véleményeket becsatornázó szakpolitikák és folyamatok egymást kiegészítő jellege alapvető fontosságú a roma fiatalok szükségleteinek kezelése során. A kettős becsatornázási megközelítés azt az alapvető követelményt is elismeri és hangsúlyozza, hogy a roma fiatalok jogait, sajátos szükségleteit és prioritásait szükséges figyelembe venni és becsatornázni a romákkal és az ifjúsággal kapcsolatos szakpolitikákba, folyamatokba és rendszerekbe. Továbbá, amint azt az Európa Tanács roma fiatalok részvételével foglalkozó munkacsoportjának 2021-es jelentése kiemelte, az "egységes megoldásokra alapuló" első vonalbeli szakpolitikák, folyamatok és rendszerek általánosságban nem voltak befogadóak a roma fiatalokkal szemben; formájuk semleges, és bár nem rekesztik ki a roma fiatalokat, ugyanakkor nem ismerik el és nem foglalkoznak a roma fiatalok szükségleteivel, és így egyenlőtlenséget eredményeztek, ennek okai pedig gyakran a romaellenes rasszizmus és cigányellenesség történelmében gyökereznek. Ezért a kettős becsatornázási irányelv megközelítését az általánosságban értelmezhető szakpolitikák fontosságát hangsúlyozni és alkalmazni szükséges a civil társadalom és a politikai szereplők esetében is, és szintén be kell vonni a roma fiatalokra és szükségleteikre tekintettel.

Nevelési-oktatási közösségek: ezen ajánlás alkalmazásában a "nevelési-oktatási közösségek" kifejezés az oktatási folyamatokban és tevékenységekben szerepet játszó valamennyi szereplőre és érdekeltre vonatkozik, mind a formális, mind a nem formális oktatási környezetben. A formális oktatási ágazatban ez nem csak a tanárookra és a diákokra vonatkozik, hanem az iskolai környezet vezetői, adminisztratív, logisztikai és biztonsági infrastruktúrájában részt vevő összes alkalmazottra, a diákok szüleire/családjaira, valamint a tantervekért, a minőségértékelésért és az oktatási rendszer egészéért felelős intézményekre is. Ez tükrözi a demokratikus és emberi jogi elvek egész iskolára kiterjedő megközelítésének elveit is, amely az elméletet a gyakorlatba ülteti, a tanórák tartalmától kezdve az iskolai kultúrán át az iskolai vezetési struktúráig. A nem formális oktatási/tanulási ágazatban az oktatási közösségbe tartoznak a fiatalokkal közvetlenül kapcsolatba kerülő, oktatási tevékenységeket végző facilitátorok, oktatók vagy ifjúságsegítők, valamint a fiatalokkal alkalmanként vagy rendszeresen kapcsolatba kerülő felügyelők és kollégák (alkalmazottak vagy önkéntesek), mint például az ifjúsági szervezetek vezetősége vagy az ifjúsági központok vagy más, nem formális oktatással foglalkozó intézmények vezetői/fenntartói és adminisztratív munkatársai. Az összes említett aktor szerepet játszik az intézményes rasszizmus megelőzésében és az ellene való következetes és hiteles küzdelemben, és hozzájárulhat egy olyan környezet kialakításához, amelyben minden egyén emberi jogait tiszteletben tartják.

Általánosságban tapasztalható rasszizmus: ezen ajánlás alkalmazásában a "általánosságban tapasztalható rasszizmus" alatt a megalázó, tisztességtelen bánásmóddal kapcsolatos tapasztalatokat kell érteni, amelyek a roma fiatalokat gyakran váratlan helyzetekben érik, és akár közvetlenül vagy rejtett, nem látható módon megalázzák. Az általánosságban tapasztalható, előítéleteken alapuló rasszizmusnak ez a fajta érzékelt formája különbözik a diszkriminációtól, amelyet jogilag az emberi jogok megsértéseként, illetve etnikai származáson alapuló megkülönböztetésként, kirekesztésként, korlátozásként vagy preferenciaként értelmeznek. Az általánosságban tapasztalható rasszizmus olyan

helyzetekre utal, amelyek során a romákat etnikai származásuk miatt a mindennapokban alábecsülik, figyelmen kívül hagyják, félnék tőlük, elkerülik, nem tisztelik, megbélyegzik őket vagy megkérdőjelezzik hitelességüket saját környezetükben, beleértve az iskolákat és a nyilvános helyeket is.

Intézményi rasszizmus: ezen ajánlás alkalmazásában "intézményi rasszizmus" alatt olyan törvényeket, politikákat, gyakorlatokat, folyamatokat és struktúrákat kell érteni az állami és magánintézményeken belül és azokon keresztül, amelyek a romák számára megkülönböztetést, hátrányos megkülönböztetést, kirekesztést vagy egyenlőtlen bánásmódot eredményeznek az emberi jogokhoz, valamint a szolgáltatások, szociális juttatások minőségi hozzáféréseiben. A roma gyermekek és roma fiatalok elleni intézményes rasszizmus legnyíltabb és legsúlyosabb formái közé tartozik az állami intézmények képviselői által elkövetett iskolai szegregáció, a romák rendőrségi nyilvántartása és más diszkriminatív cselekmények, amelyek az intézményi hatalommal való visszaélést jelentik.

Interszekcionális/többszörös diszkrimináció: ezen ajánlásban az "interszekcionális diszkrimináció" azt jelenti, hogy a romák olyan tapasztalatok áldozatai, amelyekben az etnikai hovatartozás, nem, társadalmi státusz, vallás és/vagy más identitások alapján megnyilvánuló diszkrimináció együttes, egymással párhuzamos és elválaszthatatlan megjelenéseivel szembesülnek, illetve akik több egymást átfedő elnyomó rendszer, mint a rasszizmus, szexizmus vagy heteroszexizmus, muszlimellenes rasszizmus, osztályelődíjtétel vagy ableizmus miatt strukturális egyenlőtlenségekkel néznek szembe.

Rendszerszintű/strukturális rasszizmus: ezen ajánlás alkalmazásában "rendszerszintű rasszizmus" alatt a törvények, szakpolitikák, állami gyakorlatok és rendszerek, köz- és magánintézmények, ideológiák és narratívák, oktatás, kultúra, média és a társadalom egyéb szférái, valamint a társadalmi viszonyok összességét kell érteni, amelyek tartósan előnyben részesítik vagy hatalmat, előnyt biztosítanak a domináns népesség számára, és fenntartják az emberi rasszi hierarchiákat. Az elnyomás e folyamatos és gyakran láthatatlan rendszere elősegítette, generálta, megerősítette más elnyomással, például a prekoncepción alapuló előítéllettel vagy szexizmussal keresztezve a romákkal szembeni diszkriminációt, erőszakot, figyelmen kívül hagyást és előítéleteket, a faji alapú szegénységet és egyenlőtlenségeket, az erőforrások, a hatalom, a részvétel és a képviselet igazságtalan elosztását, valamint a romák számára kedvezőtlen kimeneteleket. A rendszerszintű romaellenes rasszizmus fenntartotta az emberi hierarchiákat és meg- és felerősítette valamint reprodukálta az előítéleteket, hogy igazolja és legitimálja a romákkal szembeni igazságtalanságokat és erőszakot.

Érdemi részvétel: ezen ajánlás alkalmazásában "érdemi részvétel" alatt azt a garanciát kell érteni, hogy minden szükséges feltétel - jogi, térbeli, támogatási, lehetőségekkel és pozitív intézkedésekkel kapcsolatos, eszközök és a strukturális akadályok megszüntetésével kapcsolatos - teljesül, ahhoz, hogy a roma fiatalok részt vehessenek, és érdemben hozzájárulhassanak az életüket érintő valamennyi demokratikus folyamathoz és struktúrához, és hogy megfelelő képviseletet, vezetést, hatalmat, beleszólást, értéket, tiszteletet és bizalmat kapjanak. Az érdemi részvétel tehát nem csupán fizikai jelenlétet jelent, bár sok roma fiatal számára ez is kívánatos marad; az érdemi részvétel azt is jelenti, hogy a politikai döntéshozók, az ifjúsági szerveződések és más aktívan és igazságosan gondoskodnak teljes körű képviseletről, párbeszédet alakítanak ki; biztosítják a részvétel elérhetőségét, hozzáférhetőségét, elfogadhatóságát, minőségét és folyamatosságát a roma fiatalokat felhatalmazzák a vezetői szerepek vállalására és részvételre a döntéshozatalban. Ez a megközelítés elismeri, hogy a hagyományos demokratikus folyamatok, politikák és rendszerek nem voltak sem befogadóak, sem hatékonyak a roma fiatalok számára.